

Л. В. Фіть,
канд. наук із соц. комунік.

УДК 007: 304: 655.1(477)

Етапи діяльності черкаського видавництва «Сіяч» (1917–1920 рр.)

Проаналізовано діяльність видавництва «Сіяч», яке працювало у м. Черкасах протягом 1917–1920 рр., досліджено періоди роботи видавничої організації, основну увагу зосереджено на особливостях її редакційно-видавничого процесу.

Ключові слова: видавництво «Сіяч», видавнича справа, друкарня, автор, видавничий договір.

Вступ. Одним із ключових періодів у тисячолітній історії України є межа ХІХ–ХХ ст., коли наша країна переживала етап національно-духовного відродження, активізації політично-культурного життя, плідного наслідування модерних європейських віянь.

Українській видавничій справі означеної пори властиві суперечливі тенденції: суттєве гальмування книговидання внаслідок руйнівної політики імперської Росії до 1917 р. і небувалий поступ національного друкарства в роки Української революції 1917–1920 рр. На цей час припадає створення видавничих осередків не лише у великих містах, а й на периферії, яка особливо потерпала від нестачі видавничої продукції. На Черкащині створенню нового інформаційного поля, поширенню й популяризації видань українського письменства – класичного й сучасного для того періоду – сприяла діяльність місцевих друкарень, які функціонували в означені роки, зокрема робота видавництва «Сіяч». Працівники цього видавничого органу змогли за порівняно короткий час надрукувати значну кількість художніх творів різних авторів, чим помітно збагатили українську видавничу справу доби визвольних змагань.

У наукових працях цей період розвитку галузі розглядали М. Тимошик [1], Т. Ківшар [2], А. Козаченко [3], М. Лозняк [4] та ін. Але комплексного дослідження стану видавничої справи у м. Черкасах протягом 1917 р. на сьогодні немає.

Тому мета цієї статті полягає у всебічному дослідженні діяльності місцевого видавництва «Сіяч». Для цього ми ставимо перед собою такі завдання:

- 1) проаналізувати книговидавничу ситуацію загалом у місті;
- 2) обґрунтувати доцільність і виправданість заснування місцевого видавництва «Сіяч»;
- 3) виокремити основні етапи у його роботі;
- 4) окреслити особливості редакційно-видавничого процесу у видавництві.

Результати й обговорення. Видавництво проіснувало два з половиною роки. Точну дату створення товариства ми з'ясували, ознайомившись з листом до одного з авторів Н. Романович-Ткаченко, датованим 1 вересня 1917 р. Припинив свою діяльність «Сіяч» у лютому 1920 р., коли побачило світ останнє його видання – перший том збірки поезій М. Вороного.

Перший етап діяльності видавництва, коли відбувалося власне становлення товариства, його структури, юридичної форми, активне формування видавничого портфеля, накреслення тематичного плану та вирішувалися інші організаційні питання, охоплював період з 1 вересня по грудень 1917 р.

Незважаючи на те, що це початковий етап роботи, він виявився і найбільш продуктивним, якщо взяти до уваги кількість надрукованої продукції. В зазначений час побачили світ близько 25 назв книжкових видань, різних за цільовим призначенням, видо-типологічними особливостями, читацькою аудиторією. Найбільший сегмент становили твори класиків української літератури: Б. Грінченка, Г. Коваленка, І. Нечуя-Левицького, П. Гулака-Артемовського, Є. Гребінки, І. Франка та інших.

Окрім того, у перший період роботи було створено видавничий знак «Сіяча», який прикрасив обкладинку і титульний аркуш уже четвертого видання.

Коли інші видавництва (наприклад, «Українсько-руська видавнича спілка», «Вік») на перших етапах роботи лише випробовують ринок і розробляють стратегії та модель поведінки, не використовуючи рекламу, то черкаське видавництво паралельно з друком видань активно почало вживати заходів, що сприяли просуванню видавничої продукції. Уже в третьому числі київського часопису «Книгарь» за листопад розміщено зовнішні рецензії знаних літературознавців П. Богацького і Олександра Олеса на перші дві книги «Сіяча» –

«Приказки» Є. Гребінки і «Твори» П. Гулака-Артемівського. В обох рецензіях схвалюється вдалий вибір видавництвом авторів і текстів. Водночас звертається увага на неохайне зовнішнє оформлення й численні коректорські помилки [5; 6].

Ситуація на книговидавничому ринку була настільки сприятливою, що з кожним новим днем черкаське видавництво набирало обертів і розширювало свою діяльність. Це дало йому змогу ще у тому ж таки 1917 р. придбати власну друкарню. Аналізуючи стиль друку, використовувані декоративні елементи, рамки, можемо стверджувати, що «Сіяч» викупив друкарню газети «Черкаська Воля».

На початку діяльності товариство не мало власної друкарні й перші його видання, збірники П. Гулака-Артемівського, Є. Гребінки та «Думи кобзарські», також створювались у друкарні газети «Черкаська Воля». Вдалий вибір першої видавничої продукції, велика потреба населення в літературі дали змогу редакції в перші місяці роботи отримати прибуток і орендувати друкарню, про що було зазначено у вихідних відомостях.

Певні затримки, пов'язані зі зміною співпраці з друкарнею, гальмували випуск наступних двох книг Б. Грінченка «Братства і просвітня справа на Україні за польського панування до Б. Хмельницького» і «Хата», тому правління прийняло рішення звернутися за допомогою до власника іншої черкаської друкарні Х. Раздольського. Саме в ній побачили світ ці два видання. Далі друк відбувався знову в орендованій друкарні.

Вдруге до Х. Раздольського «Сіяч» звертався, коли потрібно було надрукувати повість польської письменниці Е. Ожешко «Хам».

Окрім приміщення редакції й друкарні, «Сіяч» мав свій склад, котрий знаходився там, де й редакція, на вулиці Олександрійській, будинок 104. У ньому зберігалися власні книги видавництва за дорученням авторів, а також видавничі продукції інших черкаських видавців, які продовжували працювати в цей період, наприклад, збірник віршів місцевого автора П. Тенянка «До раю златосяйного», надрукований Х. Раздольським. Із часом видавництво змогло відкрити власну книгарню.

Така плідна й активна робота протягом першого періоду діяльності свідчить про високий професіоналізм працівників товариства. Успішний старт також підтверджує доволі серйозний добір матеріалу, адже з самого початку видавництво почало працювати із знайомими та шанованими у народі авторами. Окрім того, таке наповнення видавничого портфеля стає доказом і розвиненого комерційного чуття співробітників «Сіяча» та їхньої доброї обізнаності з тенденціями тогочасного українського книговидавничого ринку.

Складна політична ситуація в Україні на початку 1918 р., коли відбувалося становлення радянської влади, не могла не позначитися на функціонуванні книговидавничої галузі. Нестабільно було й у самих Черкасах: їх то займали більшовики, то знову відвоювали загони Вільного козацтва й гайдамаків.

Усі ці події перешкоджали повноцінній роботі видавництва. І, як наслідок, на початку 1918 р. розпочинається *другий період* діяльності видавничого товариства «Сіяч», що тривав до травня цього ж року.

Це період певного застою, оновлення колективу й значних фінансових проблем, через які вдалося надрукувати лише близько 10 назв видавничої продукції.

Видавничий репертуар цього етапу трохи відрізняється від видань попереднього. Якщо у перші місяці своєї діяльності видавництво робило ставку на класиків української літератури, то тепер, зарекомендувавши себе як «поважний», за твердженням С. Паночіні [7], суб'єкт видавничої справи й завоювавши довіру в сучасних авторів, товариство отримало змогу друкувати їхні твори. Хоча інколи авторитетні критики й не схвалювали вибір видавництва. Серед авторів, які співпрацювали із «Сіячем» протягом зазначеного періоду, виокремлюємо Н. Романович-Ткаченко, Л. Пахаревського, С. Черкасенка, М. Сумцова, Г. Коваленка. Наполегливо працівники налагоджували зв'язки із Панасом Мирним і Л. Яновською.

Розширилася палітра видавничої продукції «Сіяча» і за цільовим призначенням, зокрема почали друкувати навчальну та науково-популярну літературу. Тематичні вподобання змістилися в бік видань історичного спрямування. Ускладнилася змістова структура книжок, випущених під час другого періоду. Видавництво почало створювати більш складні за редакційно-видавничою підготовкою видання, що інколи не найкращим чином позначалося на якості готової продукції [8]. Але загалом можемо констатувати підвищення професіоналізму редакції, що одразу ж відзначили фахівці на сторінках «Книгаря» і «Літературно-наукового вісника» [9; 10].

Активний *третій період* діяльності розпочався у видавництва наприкінці весни 1918 р., коли певною мірою стабілізувалася політична ситуація в країні, і тривав до початку листопада.

По всій Україні пошваблюється видання навчальної літератури. Особливо активно працювали у цьому напрямі київські видавництва «Всеуви-то», «Українська школа», «Дзвін», «Час» та інші. Хоча варто зазначити й про те, що за часів Гетьманату прослідковувалася русифікаторська політика в сфері книгозабезпечення та книгорозповсюдження [2, с. 72].

Черкаський «Сіяч» також долучився до справи задоволення потреб населення в якісній україн-

ській навчальній книзі. Саме третій період діяльності видавництва був найбільш плідним на підручники та посібники для початкової школи. У видавництві побачили світ граматики та читанки М. Грінченко та П. Петрушевського, планували друк «Української граматики» для вищих початкових шкіл Г. Берло, другої частини читанки М. Грінченко «Наша рідна мова» і підручника для дітей середнього шкільного віку «Рідна нива».

Узимку–навесні того ж 1918 р. представники «Сіача» ведуть активні переговори з Панасом Мирним стосовно друку п'ятитомного видання його творів, куди повинні були увійти, крім відомих, і нові тексти.

Зважаючи на такі сприятливі умови, видавництво почало розширювати свою діяльність і у червні 1918 р. створило свою філію у Києві. На вулиці Володимирській, 34, воно почало приймати замовлення на книжки в новоствореному київському відділі (поряд із видавництвами Гросмана та «Союз-Банк»), завідувачем якого став член правління П. Словинський. Наприкінці листопада його заміняє В. Джуваго.

Такий крок давав змогу значно розширити кількість потенційних покупців видавничої продукції, отримати замовлення на друк читанок та граматик для початкової школи. Обсяги виробництва настільки збільшилися, що власна друкарня вже не могла впоратися з таким обсягом роботи. Тому правління видавництва звернулося за допомогою до інших черкаських друкарень. Зокрема, граматика «Рідне слово» П. Петрушевського була надрукована Ш. Гоніодським. За версткою це найскладніша книга з усього масиву видавничої продукції осередку. Можливо, саме через це і знадобилася допомога.

Зважаючи на певні обставини, у жовтні 1918 р. київська філія переїздить на вулицю Хрещатик, 45, помешкання 7 [11]. Отже, починаючи з червня 1918 р., на титулі видавничої продукції «Сіача», у вихідних даних, з'являється напис «Черкаси–Київ», хоча серед переліку українських книжкових видавництв, поданого в 16-ому числі журналу «Книгарь», зазначається лише адреса м. Черкаси на Київщині [7, с. 1011].

Обсяги роботи були настільки значними, що це дало змогу черкаському видавництву у вересні 1918 р. запустити нову друкарню [12].

Протягом *третього періоду* видавництво «Сіач» надрукувало близько 20 науково-популярних, навчальних та літературно-художніх видань класиків української літератури й сучасних авторів. Критики звертають увагу на вдалий вибір видавництвом творів до друку, хоча продовжують наголошувати на ретельності редагування текстової частини для виявлення застарілих частин змісту [13] і коректорських помилок [1; 10]. Видавництво тримає планку, створюючи якісні з

поліграфічного боку видання, хоча деякі рецензенти інколи й акцентують увагу на спірних моментах в оформленні [14].

Важка політична ситуація в Україні стала каталізатором для *четвертого, останнього, періоду* в діяльності черкаського видавництва, який розпочався в перших числах листопада 1918 р. і тривав до лютого 1920 р.

Значні видатки попереднього періоду, коли видавництво відкрило свою філію в Києві, придбало власну друкарню, вклало значні кошти у накладу, спричинили серйозні фінансові проблеми. Уже надрукована видавнича продукція розповсюджується повільно, коштів на друк нових видань немає, відповідно, нічим платити як авторам, так і співробітникам. Повністю продали лише видання «Павло хлібороб», «Без хліба», «Хата» Б. Грінченка, «Рідне слово» П. Петрушевського, «Убогий жид» та «Як вродилася пісня» С. Черкасенка [13].

Через таку ситуацію на початку листопада 1918 р. черкаське видавництво знову переживає фінансові проблеми, про що свідчить листування з Н. Романович-Ткаченко. У відповідь на лист письменниці завідувач київського відділу П. Словинський другого листопада пише: «Товариство «Сіач» доручило мені сповістити вас, що виплатити належні вам 3000 карбованців в початку цього місяця по фінансовим обставинам буде цілком неможливо. Дуже прохаємо вас зачекати на гроші до кінця місяця або до початку будучого місяця і одночасову передбачувану затримку з грошима» [15, с. 9].

Не покращується ситуація і до кінця місяця. Про несприятливі обставини йдеться в листі завідувача київського відділу, члена правління В. Джуваго до Н. Романович-Ткаченко: «Зараз на українському книжковому ринку надзвичайний застої, і через це у нас зараз немає ніяких оборотів, продажу, а також і грошей». Станом на 29 листопада видавництво усе ще не може виплатити гонорари, але чесно запевняє письменницю, «що як тільки у нас будуть гроші – ми зараз же вам перешлемо хоч частину» [15, с. 10].

На значні труднощі у своїй роботі, які перешкоджають друковим видань, наголошує черкаське видавництво і в листі до Панаса Мирного: «Події останніх часів зруйнували намічений план роботи й тільки через них не можна було пустити до друку готову вже першу книжку ваших творів» [16].

Наприкінці 1918 р., коли справи взяла під контроль Директорія на чолі з В. Винниченком, ситуація у країні певною мірою стабілізується.

Влада Директорії поширюється й на території Черкащини, де особливо популярними були соціалістичні гасла. Починає відновлюватися повноцінне політичне життя в регіоні, поступово налагод-

жується господарство. Це одразу додало надії «Сіячеві» на активну роботу, яка проводилася в попередні періоди. Члени видавництва почали наполегливо відновлювати занедбані контакти з авторами, сповіщаючи їх, що «нині обставини кращають і ми сподіваємось незабаром» пустити у друк усі заплановані книги [17].

Суперечлива політика Директорії, відсутність у влади чіткої стратегії виведення держави з кризи, а також агресивні зовнішні чинники не сприяли зміцненню Української держави й стабільному її розвитку. До того ж з кожним днем зміцнювала свої позиції радянська влада у Росії, котра мала далекоглядні плани й на Україну.

На Черкащині війська Директорії на початку року переходять на бік більшовиків і разом із ними захоплюють у ніч на 25 січня владу в місті, створюючи військово-революційні комітети. Бойові дії в краї тривають протягом усієї зими. У березні 1919 р. на всій території Черкащини була встановлена радянська влада [18, с. 152–155].

Черкаське видавництво не подає про себе жодних відомостей. Авторі ще сподіваються на співпрацю із «Сіячем», але з кожним днем дедалі менше вірять у те, що він не припинив своєї роботи. На додаток важке фінансове становище українських письменників не давало їм змоги тримати твори для якогось одного товариства, і тому часто звучать думки про порушення домовленостей із видавництвом, яке мовчить.

Більшовики, що почали панувати в Україні, насаджують політику «військового комунізму», яка мала на меті одержавлення власності, примусовий перехід майна з приватного володіння в спільне, що жодним чином не сприяло розвитку кооперативного видавництва «Сіяч».

Українське становище в 1919–1920 рр. в Україні загалом і в Черкасах зокрема, коли протягом двох років влада в місті переходила з рук у руки понад десять разів, було зруйноване поштове сполучення з іншими містами, аж ніяк не сприяло нормальному розвитку видавничої справи і налагодженню зв'язків між видавництвом та авторами. Протягом усього 1919 р. осередок примусово виконував політичні замовлення більшовиків і друкував оголошення та прокламації. Змінилося правління товариства. Це завдало значних фінансових збитків «Сіячеві», але видавництво не полишило своїх прагнень працювати на благо України: щойно восени більшовики залишили місто, редакція знову почала налагоджувати роботу.

Ось як описує цей період новий голова правління: «Політичні події і панування більшовиків тяжко одбилися на становищі нашого Видавництва. Друкувати приходилось всякі оголошення і інші дрібниці, розуміється, примусово. Друкарня загрожена була нікому непотрібним хламом. Прийшлося тимчасово по-неволі зріктись

прямих своїх обов'язків – видання творів письменників. В фінансовому становищі «Сіяч» пережив теж страшну кризу, і через це справедливі домагання де-яких авторів не могли бути задоволені своєчасно. Та це і ясно: не могла ж загальна руїна, яка запанувала була на просторі всієї України, не одбитись тяжко на становища нашого видавництва» [19].

Одним із перших кроків для налагодження видання книг було поновлення стосунків із авторами. Зокрема, 25 листопада 1919 р. член правління видавництва звертається із черговим листом до Панаса Мирного, де просить пробачення за вимушене мовчання, описує ситуацію, що склалася, й знову пропонує співпрацю на колишніх умовах, тобто по 200 карбованців за друкований аркуш. Видавництво мало велике бажання не втратити цього автора. Навіть незважаючи на вкрай скрутне фінансове становище, «Сіяч» пропонував письменникові значний аванс у розмірі 5 тис. карбованців.

На жаль, автор не дав згоду на пропозицію видавництва, оскільки вже віддав раніше свої твори Спільці споживчих товариств. Про це він своєю рукою написав збоку на «Сіячевому» листі [17].

Розбій банд отамана М. Григор'єва, жорстокі погроми, мародерство, політика Денікінського режиму, жорстокі репресії, обмеження української мови, закриття багатьох друкованих органів не додали сил «Сіячеві» для налагодження роботи. До того ж значно піднялася ціна на витратні матеріали для книговидання, підвищилися тарифи на перевезення книжкової продукції. Як наслідок, загальна кількість назв видавничої продукції, надрукованої протягом 1919 р. в Україні, зменшилася порівняно із попереднім 1918 р. на 112 одиниць [2, с. 81].

Протягом цього тривалого періоду «Сіячеві» вдається видрукувати дуже мало видань, близько п'яти. Хоча у видавничих планах було закладено друк значної кількості книг. Зокрема, чекали виходу у світ дві повісті Панаса Мирного, підручник для середніх та вищих початкових шкіл «Українська граматика. Етимологія» Г. Берло тощо.

Останнє, єдине надруковане протягом 1919–1920 рр. видання черкаського видавництва, знайдене нами, датовано лютим 1920 р. Це перший том збірника поезій М. Вороного. На жаль, книга виявилася останньою вісточкою про функціонування черкаського видавництва «Сіяч».

Радянська влада, яка остаточно утвердилася у Черкасах у 1920 р., не вивела товариство із кризи. Навпаки, одним із перших кроків нової влади була націоналізація черкаських підприємств. Під першу хвилю експропріації видавництво не потрапило, але у 1919 р. не вийшло жодної книги, де б у вихідних відомостях зазначалося видавництво

«Сіяч». Як пише на початку квітня 1919 р. Панас Мирний у листі до М. Рудченка, «“Сіяч” молчит, аки нем».

Така доля спіткала значну кількість українських видавництв: менші закривалися одразу, а більш потужні ще деякий час намагалися вижити. «Сіяч» хоча швидко і не припинив існування, але і не зміг видати жодного видання протягом 1919 р.

Після остаточного утвердження в м. Черкасах радянської влади в 1920 р. видавництво «Сіяч» припинило своє існування. Серед чинників, які спричинили закриття черкаського товариства, передовсім варто назвати послідовні дії більшовицької влади, спрямовані на придушення всього українського в культурно-національній сфері. Відбувалася ревізія випущеної літератури, знищувалася інформація, де подавалися «ворожі» більшовицькій владі відомості, конфісковувалося практично все обладнання приватних друкарень.

Окрім того, суттєвою причиною занепаду видавництва стала важка політична й економічна ситуація, внаслідок якої, з одного боку, різко підвищилася собівартість друкованої продукції, а з іншого – знизилася купівельна спроможність українського населення.

Висновки. Черкаське видавництво «Сіяч», орієнтоване на служіння українському народові й пропагування національної культури, не прийняло нові правила роботи, насаджувані більшовицьким урядом, і припинило своє існування.

Незважаючи на недоліки, яких не вдалося уникнути працівникам видавництва у своїй роботі, «Сіяч» посідає гідне місце в когорті знаних і поважних товариств, які своєю діяльністю сприяли становленню незалежної Української держави.

1. Тимошик М. С. Історія видавничої справи / М. С. Тимошик. – К. : Наша культура і наука, 2003. – 496 с.

2. Ківшар Т. Український книжковий рух як історичне явище (1917–1923 рр.) / Т. Ківшар. – К. : Логос, 1996. – 344 с.

3. Козаченко А. Минуле книги на Україні / А. Козаченко. – Х. ; К., 1930. – 100 с.

4. Лозняк М. М. Українська науково-популярна книга к. XIX – п. XX ст. як соціокультурний фено-

мен / М. М. Лозняк. – Львів : ЛДРФ «Атлас», 2000. – 375 с.

5. *Богацький П.* [Рецензія на збірку «Приказок» Є. Гребінки] / П. Богацький // Книгарь. – 1917. – № 3. – С. 135–137.

6. *Олесь Олександр* [Рецензія на збірку «Твори» П. Гулака-Артемівського] / О. Олесь // Книгарь. – 1917. – № 3. – С. 149.

7. *Паночіні С.* [Рецензія на збірку Л. Пахаревського «Оповідання»] / С. Паночіні // Книгарь. – 1918. – № 12/13. – С. 700–702.

8. *Стебницький П.* [Рецензія на видання Д. Донцова «Культура примітивізму»] / П. Стебницький // Книгарь. – 1919. – № 17. – С. 1037–1040.

9. *Зеров М.* [Рецензія на збірку Ів. Манжури «Поезії»] / М. Зеров // Книгарь. – 1918. – № 10. – С. 601–602.

10. *Іванов-Меженко Ю.* [Рецензія на збірку Л. Пахаревського «Оповідання»] / Ю. Іванов-Меженко // Літературно-науковий вісник. – К., 1918. – Річник 19. – Кн. 9. – Т. 71. – С. 269–270.

11. *Лист* видавництва «Сіяч» до М. Грінченко від 26.10.1918 р. / Інститут рукопису НБУВ. – Ф. 170. – Спр. 58.

12. *Лист* кооперативного видавничого товариства «Сіяч» до П. Я. Рудченка від 16.09.1918 р. / Відділ рукописних фондів та текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (Інститут літератури). – Ф. 5. – Спр. 452.

13. *Лобода А.* [Рецензія на видання М. Сумцова «Історичні зразки українського літературного єднання»] / А. Лобода // Книгарь. – 1918. – № 15. – С. 889–891.

14. *Бурчак Л.* [Рецензія на повість І. Франка «Великий шум»] / Л. Бурчак // Книгарь. – 1918. – № 15. – С. 896–897.

15. *Листи* видавництва «Сіяч» до Н. Д. Романович-Ткаченко / Інститут рукопису НБУВ. – Ф. 121. – Спр. 9.

16. *Лист* кооперативного видавничого товариства «Сіяч» до П. Я. Рудченка від 10.10.1918 р. / Інститут літератури. – Ф. 5. – Спр. 454.

17. *Лист* кооперативного видавничого товариства «Сіяч» до П. Я. Рудченка від 25.11.1919 р. // Інститут літератури. – Ф. 5. – Спр. 456.

18. *Мельниченко В. М.* Моя Черкащина: (історія рідного краю від найдавніших часів до сучасності) : навч.-метод. посіб. для вчителів та викладачів навч. закл. усіх типів / В. М. Мельниченко. – Черкаси : Вертикаль, 2006. – 232 с.

19. *Лист* П. Я. Рудченка до Н. Д. Романович-Ткаченко від 16.04.1919 р. / Інститут літератури. – Ф. 5. – Спр. 349.

Подано до редакції 11. 02. 2014 р.

Fit Ludmila. The activity of publishing house “Siyach”.

The paper analyzes the activity of “Siyach” publishing house, which was based in Cherkasy in 1917–1920. The formation stages, as well as the activity periods were examined; the particularities of editorial and publishing process of “Siyach” are in the centre of attention.

Keywords: publishing house “Siyach”, publishing business, printing house, author, publishing agreement.

Фить Л. В. Этапы деятельности черкаского издательства «Сіяч».

Проанализирована деятельность издательства «Сіяч», которое работало в г. Черкассы на протяжении 1917–1920 гг., исследованы периоды работы издательской организации, акцентировано внимание на особенностях её редакционно-издательского процесса.

Ключевые слова: издательство «Сіяч», издательское дело, типография, автор, авторский договор.